

ЛІНГВІСТИЧНІ ДИСКУСІЇ ПЕТРА ВОЛИНЯКА (НА МАТЕРІАЛІ ЧАСОПISУ “НОВІ ДНІ” 1950-Х РР.)

У статті проаналізовано полемічні статті Петра Волиняка 1950-х рр., опубліковані в часописі “Нові Дні” (Торонто), присвячені мовностилістичним і правописним нормам мови періодичних і книжкових видань української діаспори. Закцентовано на актуальності проблематики, аналітичності журналістських текстів. Досліджено питання критики мови тижневика “Новий Шлях” (Вінніпег). Простежено закономірності редакторської політики Петра Волиняка в місячнику “Нові Дні” (рубрики “Мовні чудеса...”, “З нашої преси”, “Наше листування”; публікації мовознавчих розвідок; передруки з радянської періодики; рецензії лінгвістичних праць).

Ключові слова: преса діаспори, полемічна стаття, коментар, рубрика, реклама, мовностилістичні та правописні норми.

I. Вступ

Як засновник і редактор канадського часопису “Нові Дні” (Торонто), Петро Волиняк (псевдонім Петра Кузьмовича Чечета (1907–1969)) приділяв значну увагу лінгвістичним проблемам. Із відстані часу співробітник цього місячника М. Дальний (псевдонім Мар’яна Григоровича Горгоги), а протягом 1978–1997 років його редактор, зауважував, що під час керівництва Петра Волиняка журнал “був добре редагований” [9]. Треба наголосити, що в доеміграційний період П. Чечет здобув ґрунтовну філологічну освіту – на факультеті східних мов у Середньо-азійському державному університеті (Ташкент) та в Українському інституті лінгвістичної освіти, “де тоді викладали Микола Зеров, Михайло Калинович, Максим Рильський, Євген Дробязко, Григорій Сабалдир та інші видатні педагоги” [8, с. 22]. Петро Волиняк мав значний письменницький (“Земля кличе” (Зальцбург, 1946), “Під Кизгуртом” (Зальцбург, 1947), репортаж “Кубань – земля українська, козача...” (Буенос-Айрес; Зальцбург, 1948) та ін.) і редакційно-видавничий досвід (в Австрії друкував газету “Останні новини”, тижневик “Нові Дні”, літературно-мистецький журнал “Літаври”, окремі книжкові видання; у Канаді організував видавництво “Нові Дні”, де побачать світ і однойменний місячник, і журнал для дітей “Соняшник”, і підручники).

Публіцистична діяльність Петра Волиняка – важливий складник історії української журналістики в еміграції. Окрім того, редакторська робота видавця “Нових Днів” сприяла формуванню професійних принципів журналістики. Усвідомлюючи роль мови періодичних видань, Петро Волиняк був вимогливим не тільки до інформаційної функції часописів (достовірність фактів, логічність і доступність викладу), а й акцентував на від-

повідальності за лінгвістичну компетентність.

Проблему функціонування української мови в діаспорі проаналізовано в монографії Ю. Жлуктенка “Українська мова на лінгвістичній карті Канади” [12]. У дослідженнях О. Логвиненко [15], І. Сковронської [22] розглянуто лінгвістичні аспекти еміграційної преси. Особливості журналістських помилок з’ясовано в дослідженнях Т. Бондаренко [1], А. Капелюшного [14].

II. Постановка завдання

Метою статті є аналіз полемічних статей Петра Волиняка 1950-х рр., опублікованих у часописі “Нові Дні” (Торонто), які присвячені мовностилістичним і правописним нормам мови періодичних і книжкових видань української діаспори.

III. Результати

Ще 1948 р. М. Шлемкевич у статті “Орган громадської думки (ідеї до філософії публіцистики)”, опублікованій у мюнхенському часописі “Проблеми”, в розділі “На еміграції” наголосив: “Незабаром тільки друковане слово стане ланкою, що в’язатиме нас в спільноту духа, тільки друковане слово, себто в першій мірі преса, публіцистика. Вона буде – що так скажемо – нашою батьківщиною на вигнанні, основою нашої спільноти, що стане тільки спільнотою духових зв’язків” [28, с. 20]. Відповідальність за друковане слово, вимогливість до себе та українських колег по журналістському цеху об’єднує полемічні статті Петра Волиняка, опубліковані на шпальтах місячника “Нові Дні” впродовж 1950-х рр.

Так, у рубриці “Мовні чудеса...” Петро Волиняк опублікував полемічний допис “Бугайські справи” [4]. Критична увага автора звернена на курйозні випадки слововживання на сторінках часопису “Новий Шлях” (ч. 82 від 14 жовтня 1955 р., Вінніпег). Зокрема йдеться про підпис до світлини “Сем Вей у Милфорді, Онт., навчив свого дво-

річного расового бугая бути вехівцем...” та про оголошення, в якому згадуються “жіночі породи” [4]. Наведені автором допису цитати є зразками так званих мовних “перлів”, що демонструють утрату змістової ясності.

1958 р. у рубриці “З нашої преси” Петро Волиняк надрукував статтю “Нова канадійська порода свинь...”, назва якої містить цитату з публікації тижневика “Новий Шлях”. Сатиричні нотки назви дещо відкривають критичний дискурс зауваг редактора “Нових Днів”. Петро Волиняк нагадує про те, що колись він уже повідомляв про алогічність поняття “бугай-верхівець”, використаного в публікації “Нового Шляху”. А цього разу йдеться про спотворену форму родового відмінка множини: “замість “свиней” ужито “свинь”” [6]. Цитуючи “Канадійська порода свинь...”, “Лакомбська порода свинь...”, “...стабільну нову породу свинь...” тощо., Петро Волиняк скаламбурив: “Так і хочеться сказати:

– Редакторе, української мови **НЕ свинь**” [6] (Тут і далі виділення в цитатах належить автору **цитати**. – М. Я.). І водночас іронічно зауважив: “Але не скажу! Боюсь сказати правду ввічі, бо зараз “націоналістична преса” з усіх континентів накинуться на мене:

– Волиняк сякий-претакий “совет”! Волиняк – галичаножер! Волиняк антисоборник! Бий його! Тю! Га-га-га! Держіть його! В’яжіть його!..

Отож, – як відомий боягуз, – я не осмілюсь сказати “редакторе, української мови не свинь...”, а скажу смиренно й дуже, дуже виховано:

– Редакторе! Голубчику! “Правописний словник” Голоскевича продається в усіх книгарнях і коштує всього-навсього 5 доларів. Заглядати ж у нього треба не тільки читачам, а й редакторам також... Хочби вряди-годи” [6]. У полемічному стилі Петра Волиняка асоціативно прочитується органічне включення заклик М. Рильського “Не бійтесь заглядати у словник” (“Мова”, 1956).

Петро Волиняк застерігає своїх опонентів: тим, “хто вчився з Матвійчукового букваря і з читанки пані (вибачте – не просто пані, а пані доктор!) Марії Овчаренко” [6], видання Г. Голоскевича навряд чи допоможе. Тому скеровує до навчальних видань (букваря та читанок), ним підготовлених. Очевидно, що для редакторів “Нового Шляху” такий крок неприйнятний, тому радить стати соборниками насправді, взявши хоч одного “східняка” на посаду мовного редактора.

Відповідь редактора “Нових Днів” відкриває ті суперечності, що розмежовували українську громаду в діаспорі не тільки за політичними особливостями, а й за регіональними (йдеться про протистояння емігрантів із різних частин України – галичан і так

званих “східняків”). Як писав М. Дальний, “прищепили Волинякові ярлик ненависника всіх галичан і давніх петлюрівських емігрантів” [8, с. 24].

Петро Волиняк висловлює подив: “Люди, які на кожному кроці величають себе націоналістами і яких я завжди зчу “націоналістами” (в лапках), остаточно й безповоротно втратили відчуття української мови” [6]. Звертаючись до міркування авторитетного проф. І. Огієнка про те, що мова – душа народу, автор допису гостро ставить питання: “...які ж ви націоналісти, як ви втратили національну душу?” [6].

Наостанок, навівши відмінювання в однині та множині іменника “свиня”, Петро Волиняк іронічно зауважив, що “Навіть діти таку “премудрість” вивчають”, і побажав успіхів у навчанні та “в опануванні мистецтва братолюб’я” [6].

До речі, читачі відгукнулися на цю гостру статтю Петра Волиняка. Правда, критику редактора “Нових Днів” переважно сприймали як упереджене ставлення до часопису “Новий Шлях”, хоча всі схвалили “одвертість і точність вислову” [3]. У відповідь Петро Волиняк спостував ці закиди [3].

Промовисто категорична назва статті Петра Волиняка “Мовні вибрики підривають повагу до нації” [5]. Її поява обумовлена тим, що в науковому кварталі Торонтського університету проф. Ватсон Кіркконелл зробив огляд українських книжкових видань у Канаді за 1957 р. Автора статті цікавить, “як чужий вчений розцінює наш еміграційний мовний розгартіаш і сваволю, якої допускаються часто-густо й визначні наші письменники, як, наприклад, Тодось Осьмачка та Іван Багряний, а інші визначні письменники (дозвольте не називати їх імен сьогодні!) взагалі мови не знають і принципово знати не хочуть (мовляв, на те є редактори!)” [5, с. 25]. Петро Волиняк указує, що лінгвістична проблема має ще й регіональний характер, оскільки йдеться про антипатії між виходцями з різних частин України: “Нічого прикидатись: у нас таки ще й сьогодні є дві мови, два правописи, дві церкви, дві столиці, словом – два народи” [5, с. 25]. Із прикриттю автор статті зауважує, що таку закономірність помічають “вдумливі чужі вчені, у тім числі і проф. Ватсон Кіркконелл: він бачить два центри (Київ і Львів), він бачить регіоналізм у мові еміграції і, звичайно, приходить до висновку, що українська літературна мова сьогодні ще не існує. А раз не існує літературна мова, то – висновок напрошується сам – не може бути не тільки літератури, а й окремого якісного літературного твору...” [5, с. 26].

Петро Волиняк наголошує на тому, що норми української літературної мови давно вироблені, “хоч вони, як і в кожному живому

організмі, змінюються і удосконалюються”, але “сумнів у цьому може бути лиш на еміґрації, де кожен “сам собі велосипед”” [5, с. 26]. Роздуми автора статті підтверджуються ненормальною редакційною практикою в діаспорі, коли письменник застерігає не робити жодних змін у його творі; така закономірність призвела до того, що “на еміґрації майже нема виробленого письменника: на кожному з них лежить печаті квітства: у літературній формі твору, у мовностилістичному і навіть лексичному складі твору” [5, с. 26]. Петро Волиняк зауважує, що “План до двору” та “Ротонда душоубців” Т. Осьмачки, порівняно із його “Старшим боярином”, “є величезним регресом у ділянці форми та мовостилію” [5, с. 26]. Аналогічні спостереження й про “Огненне коло” та “Марусю Богуславку” Івана Багряного в зіставленні з “Тигроловами”: “регрес у композиції й мові очевидний” [5, с. 26]. Висновок очільника “Нових Днів” пояснюється “відсутністю руки доброго літературного редактора” [4, с. 26]. Однак змінити цю ситуацію практично неможливо, оскільки критика класиків – табу; правда, на Івана Багряного “можна “іхати” сміліш, бо на таке “іхання” є вже традиційне благословення “націоналістів” і деяких церков...” [5, с. 26].

Петро Волиняк пригадує ситуацію, яка склалася навколо критики Юрієм Шерехом “Далекого світу” Галини Журби, відсилаючи до публікації в “Нових Днях” (1956, ч. 77), та навколо критики В. Чапленком “Темноти” У. Самчука (1958, ч. 102–103). Редактор цього часопису навіть робить висновок, що “критики в умовах України мають більше волі, ніж критики на еміґрації” [5, с. 27]. Звичайно, таке зіставлення автора статті не можна розцінювати як об’єктивне, бо українська радянська критика була залежною і від комуністичної ідеології, і від пріоритету російської мови.

Як редактор місячника “Нові Дні”, Петро Волиняк пропонує розгорнути аргументовану дискусію на сторінках його видання.

Виступаючи на захист В. Чапленка та Юрія Шереха, автор статті нагадує, що вони не тільки літературні критики (а В. Чапленко ще й письменник), а й визнані науковці. “А визначні письменники мусять зрозуміти, – наголошує Петро Волиняк, – що право критики їх творів мусить існувати, вони мусять уважно ставитись до завваг критиків, і не робити, користаючись із своєї “великості”, бодай мовних вибриків, які б вражали вухо й око навіть чужинців” [5, с. 27].

Висновок Петра Волиняка, чия діяльність охоплювала різні сфери (редактор, журналіст, письменник, літературний критик), демонструє об’єктивне бачення проблеми: “Розвиток літератури зумовлюють два чин-

ники: абсолютна свобода письменника і така ж воля критики” [5, с. 27].

Передруковуючи відкритий лист харківського письменника Івана Виргана до редактора журналу “Україна” (К.) з київської “Літературної газети”, редакція часопису “Нові Дні” подала свій коментар “Боротьба письменників за добірну мову” [18]. Речення, що починається “Я це знаю...”, вказує на авторство очільника видання.

Тут акцентовано: “Лист свідчить, що хоч Сталін і вмер, але “діло його живе” – ганебна практика вихолощування української мови й далі продовжується” [18]. Серед форм і способів такої практики наводять такі: починаючи з 1933 р. у редакціях України працювали “росіяни, жиди чи найогидніші хахли, які навмисне збіднювали мову творів” [18]; часто мовним редакторам у НКВС давали вказівки, відповідно до яких треба було усувати оригінальні вислови українських письменників, замінюючи публіцистичними штампами; редакторів зобов’язували вживати ту форму слова чи словосполучення, яка ближча до норм слововживання російської мови. Інформується, що ці дані – від знайомого редактора київського видавництва “Пролетарська правда”.

У коментарі подаються короткі відомості про письменника Івана Виргана і тематично-стильові особливості його оповідання “Василина” (“У ньому показано звірства німецьких окупантів над українською людиною, але твір цілком позбавлений рис агітки” [18]).

У підсумку – зіставлення зацікавленості лінгвістичними проблемами українських письменників у материковій Україні та в діаспорі: “Лист свідчить, як наші письменники в окупованій Україні плекають українську мову і як їм це важко робити. На еміґрації – повна воля, але мало хто з наших письменників цікавиться такою “дрібницею”, як мова твору – на те, як сказав один “великий” письменник, є редактори...” [18]. Таке порівняння має на меті спонукати українських письменників в еміґрації до мовної відповідальності.

Серед шляхів пошуку відповідей на мовні проблеми – листування з читачами. Часопис “Нові Дні” завжди проводив відкриту редакційну політику. У практиці місячника наявне представлення різнопланових дописів – не тільки схвальних, а й критичних. Часто в рубриці “Наше листування” Петро Волиняк сам вів діалог із читачами.

У жовтневому числі 1955 р. представлено лист С. Риндика до проф. В. Чапленка [19] та допис проф. О. Старчука “Правописна справа” [22]. У звертанні до В. Чапленка обговорюється доцільність вживання таких словесних форм, як докторка, посолка, професорка тощо. Проф. О. Старчук пропонує схвалити новий правопис; на його думку, в цьому питанні “повинні мати слово наші наукові установи УВАН і НТШ” [19,

с. 31]. У дописі “Правописна справа” наголошено, що актуальною є не тільки боротьба проти росіянізмів і полонізмів, а й проти англіцизмів та інших впливів, невластивих українській мові. Випадково вибравши з окремого числа українського часопису, що видається в Канаді, чимало лексичних і стилістичних помилок, проф. О. Старчук ставить питання: “Чому ж редакції часописів, що терплять на хронічну хворобу незнання і недбальства, не наймуть собі освічену людину, щоб виправляла статті дописувачів та самих редакторів?” [22, с. 31]. У відповіді Петро Волиняк наголошує, що варто прямо називати такий часопис, “то може хтось засоромиться, або хоч читачі тієї газети примусять своїх редакторів подумати, що не можна кпити з них” [2]. Як слушно зауважував М. Дальний, “Своєю критикою він (Петро Волиняк. – М. Я.) заставляв усіх критикованих думати, перевіряти свої позиції і рухатись вперед” [8, с. 23].

Петро Волиняк, дбаючи про правописні та мовностилістичні норми, допомагав, як наголошував про завдання журналістики М. Шлемкевич, “привернути слову його достойність, достойність шляхетного матеріалу, в якому об'являється правда, а не матеріалу, з якого тчуть завіси туману для людської думки!” [27, с. 145].

Отже, полемічні публікації Петра Волиняка, присвячені лінгвістичним проблемам, є науково обґрунтованими. Як відомо, розквіт критики мови періодичних видань припадає на 50-і рр. ХХ ст. [13, с. 315], і різножанрові тексти Петра Волиняка є в цьому плані яскравим свідченням цієї закономірності.

У контексті поставленої проблеми доречно звернутися й до інших дискусійних матеріалів лінгвістичного характеру місячника “Нові Дні”. Так, Г. Наконечна в березневому числі 1955 р. представила статтю “В обороні “галицизмів”” [16]. Редакція часопису опублікувала її із приміткою про те, що друкується з метою обговорення. Авторка переконана, що кожна мова відображає специфіку певної спільноти. Оскільки високий писемний стиль мови Київської Русі, який мав і розмовний варіант мови вищих суспільних верств, відрізнявся від живої народної мови, то “ця мова не була витвором українського духа, вона була принесена з св. Письмом” [16, с. 23]. Згодом відбудеться асиміляція з народною мовою, однак занепаде державна самостійність і культура й залишиться тільки варіант “язичія”.

Простежуючи історію формування української мови, Г. Наконечна зауважила її суспільний характер, а також роль окремих особистостей. Авторка переконана в тому, що історичні обставини формували ментальність народу. Незважаючи на відсутність

політичного державницького життя, “геній української народної мови об'єднує територіально розшматовану спільноту і стремить до вирізнення й єдності культурного життя” [16, с. 23]. Через заборону українського друкованого слова в Російській імперії в ХІХ ст. розвиток книжної мови реалізується в Галичині. Зокрема йдеться про становлення наукової термінології.

Події 1917 р. сприяли розвитку української мови. Однак “червоний узурпатор ліквідує впорядників української літературної мови і перехвачує у свої руки регуляцію мовного річища. І тепер сходяться в нім потоки не з української землі, а з московської” [16, с. 23]. Авторка статті зауважує, що лексичний склад художніх творів доби Відродження, наукових праць і словників ВАН містять чималий відсоток “галицизмів”. Цей живий мовний обмін буде припинено політичними кордонами.

Г. Наконечна зазначає, що сучасний поневолений стан українських земель породив мовну уніфікацію. Втрата регіональних особливостей розцінюється як позитив, на відміну від насадження російськомовної термінології та мовної норми, скерованої на близькість із російською.

У статті Г. Наконечної наголошено, що для української еміграції постало проблемне питання: “Чи крокувати з сучасною Україною (в обох значеннях) і переймати за інерцією, і з фальшивого розуміння мовної єдності, всі накинени нам русизми, тільки тому, щоб всі користувалися точно тим самим засобом слів, тими самими формами й зворотами? Чи зберігати, хоч і регіональний, але свій, український, лексичний скарб, вживати далі кличної форми та інших народніх форм, що їх тепер усунено з граматики української мови? Це стосується головню до так званих “галицизмів”, лексичних дублетів, що належали ще три десятки тому літ до фонду спільної нам мови, яких однак Москва позбавила сьогодні права громадянства за їх “буржуазний націоналізм”, за їх “петлюрівщину”, тобто за їх український дух” [16, с. 23]. Ці протилежні позиції мають своїх прихильників та опонентів. Так, “синхроністи” зазначають, що оскільки українська літературна мова сформувалася на основі середньонадніпрянських діалектів, тому колгоспниця центральної України, “а власне її російський наставник” [16, с. 23] має вирішувати лексичний склад української мови. “Діахроністи” ж переконані в тому, що процес формування української літературної мови у своїй основі закінчився, тому “в дальшому її розвитку повинні брати участь всі члени української спільноти, керуючися в першу чергу не регіональними амбіціями, а тими здобутками, які яка група вкладає в скарбницю української мови” [16, с. 23], а

запровадження росіянізмів “означало б просто патологічне самокаліцтво” [16, с. 24].

Отже, якою ж повинна бути мова української еміграції? Усвідомлювати те, що літературна мова має об'єднати українців усіх континентів, чи прищеплювати росіянізми заради того, щоб “крокувати” з батьківщиною” [16, с. 24]. Таким проблемним питанням закінчується стаття Г. Наконечної. Статтею “Чи є що обороняти?” В. Чапленко відповів на ці запитання в серпневому числі “Нових Днів” за 1955 р. [25].

В. Чапленко не заперечує наявність русифікаційного тиску на українську мову в материковій Україні, свідченням чого є творчість О. Гончара. Але водночас “в Рильського, Бажана, Яновського мова класично-українська” [25]. Автор відповіді вказує і на те, що вживати кличну форму та “будувати фрази по-українському” в радянській Україні ніхто не забороняє.

Автор статті “Чи є що обороняти?” наголосив, що Г. Наконечна зовсім оминула проблему мови української еміграції, зокрема періодичних видань. Він констатує, що “тепер навіть газета “Українські вісті”, видана передніше доброю мовою, аж рябіє такими росіянізмами, яких, наприклад, у “Радянській Україні” ніколи не знайдете” [25]. На жаль, “староємігрантські видання типу “Америку” чи “Свободи” містять чимало граматичних, стилістичних, логічних помилок. Навіть чимало таких прикладів, В. Чапленко ставить питання, звертаючись до Г. Наконечної: “**Чи таку мову маємо обороняти?**” [25]. Боротись із русифікацією української мови в радянській Україні треба вищою мовною культурою в еміграції. Однак не тільки газетна періодика, а й книги приватних видавництв, наукових установ не демонструють високу мовну культуру.

Треба наголосити, що редактор і видавець “Нових Днів” приділяв значну увагу лінгвістичним проблемам, про що свідчать також і публікації співробітників (В. Сварога [20], В. Чапленка [26]), і передруки таких матеріалів із радянської періодики [7; 10; 11; 24]. У часописі друкувалися рецензії на мовознавчі праці, зокрема на “Нарис сучасної української літературної мови” Ю. Шереха (Мюнхен, 1954) [17; 20]. На сторінках часопису протягом 1950-х рр. рекламувалися “Український літературний наголос” (Вінніпег, 1952) мітрополита Іларіона (1952, ч. 35, с. 32) та “Українська літературна мова, її виникнення й розвиток” (Нью-Йорк, 1955) В. Чапленка (1956, ч. 81, с. 21; ч. 82, с. 33).

IV. Висновки

На матеріалі полемічних статей Петра Волиняка 1950-х рр., опублікованих у часописі “Нові Дні” (Торонто), виокремлено актуальну проблему мовностилістичних і правописних норм мови періодичних і книжкових

видань української діаспори. Зокрема в різножанрових публіцистичних текстах журналіста критика спрямована на аналіз мови тижневика “Новий Шлях” (Вінніпег).

Петро Волиняк як редактор місячника “Нові Дні” вболівав за високу мовну культуру (рубрики “Мовні чудеса”, “З нашої преси”, “Наше листування”; публікації мовознавчих розвідок; передруки; рецензії та реклама лінгвістичних праць).

У перспективі доречно дослідити публікації Петра Волиняка 1960-х рр., присвячені аналізу мовностилістичних і правописних норм української мови.

Список використаної літератури

1. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / Т. Г. Бондаренко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2003. – 18 с.
2. Волиняк П. [Б. н.] / П. Волиняк // Нові Дні. – 1955. – Жовтень. – Ч. 69. – С. 32.
3. Волиняк П. [Б. н.] / П. Волиняк // Нові Дні. – 1958. – Грудень. – Ч. 107. – С. 32.
4. Волиняк П. Бугайські справи / П. Волиняк // Нові Дні. – 1955. – Листопад. – ч. 70. – зворот титульного аркуша.
5. Волиняк П. Мовні вибрики підривають повагу до нації / П. Волиняк // Нові Дні. – 1958. – Жовтень. – Ч. 105. – С. 25–27.
6. Волиняк П. “Нова канадійська порода свинь...” / П. Волиняк // Нові Дні. – 1958. – Жовтень. – ч. 105. – С. 19.
7. Горецький П. До питання про полтавсько-київський діалект / П. Горецький // Нові Дні. – 1952. – Листопад. – Ч. 34. – С. 21–23.
8. Дальний М. Слово на вечорі, присвячене 25-літтю з дня смерті бл.п.ред. Петра Волиняка і 45-літтю “Нових Днів” / М. Дальний // Нові Дні. – 1995. – Травень–Червень. – Ч. 542–543. – С. 22–25.
9. Дальний М. “Нові Дні” – це був популярний журнал / М. Дальний // Свобода. – 2001. – 9 бер. – № 10. – С. 20.
10. Жилко Ф. Нотатки про сучасну українську літературну мову / Ф. Жилко // Нові Дні. – 1953. – Липень. – Ч. 42. – С. 16–18.
11. Жилко Ф. Полтавсько-київський діалект – основа української національної мови / Ф. Жилко // Нові Дні. – 1952. – Серпень. – Ч. 31. – С. 21–22.
12. Жлуктенко Ю. О. Українська мова на лінгвістичній карті Канади / Ю. О. Жлуктенко ; АН УРСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. – Київ : Наук. думка, 1990. – 174 с.
13. Журналістика та медіа : довідник / Зігфрід Вайшенберг, Ганс Й. Кляйнштойбер, Бернгард Пьорксен / пер. з нім. П. Демешко та К. Макєєв ; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. – Київ : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2011. – 529 с.

14. Капелюшний А. О. Стилiстика й редагування : практ. слов.-довiд. ж-ста / А. О. Капелюшний. – Львiв : ПАiС, 2002. – 576 с.
15. Логвиненко О. Мовностилiстичнi засоби пресових видань в українськiй дiаспорi (на прикладi сучасних жiночих журналiв) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ijimv.knukim.edu.ua/zbirnyk/1_1/lohvynenko_o_m_movnostylistychni_zasoby_suc_hasnykh_zhinochykh_zhurnaliv.pdf.
16. Наконечна Г. В оборонi “галицизмiв” / Г. Наконечна // Новi Днi. – 1955. – Березень. – Ч. 62. – С. 23–24.
17. Одарченко П. Визначна праця з українськoї мови / П. Одарченко // Новi Днi. – 1952. – Грудень. – Ч. 35. – С. 18–20.
18. Редакцiя. Боротьба письменникiв за добiрну мову / Редакцiя // Новi Днi. – 1959. – Лютий. – Ч. 109. – С. 19.
19. Риндик С. До пана професора В. Чапленка / С. Риндик // Новi Днi. – 1955. – Жовтень. – Ч. 69. – С. 30–31.
20. Рудницький Я., д-р. Важлива праця про українську лiтературну мову (з приводу появи “Нарису сучасноi українськoї лiтературноi мови” Ю. Шереха) / Я. Рудницький // Новi Днi. – 1952. – Серпень. – Ч. 31. – С. 25–26.
21. Сварог В. Люди, часи, мова / В. Сварог // Новi Днi. – 1959. – Сiчень. – Ч. 108. – С. 11–14, 29–30.
22. Сковронська I. Ю. Особливостi функцiонування сталих словосполук фразеологiчного характеру у пресi дiаспори США i Канади (1991–2000 рр.): автореф. дис. ... канд. фiлол. наук / I. Ю. Сковронська. – Киiв, 2003. – 20 с.
23. Старчук О. Правописна справа / О. Старчук // Новi Днi. – 1955. – Жовтень. – Ч. 69. – С. 31–32.
24. Хижняк А. Любiмо, шануймо рiдну мову! / А. Хижняк // Новi Днi. – 1958. – Червень. – Ч. 101. – С. 14–19.
25. Чапленко В. Чи є що обороняти? / В. Чапленко // Новi Днi. – 1955. – Серпень. – Ч. 67. – С. 17.
26. Чапленко В. Ще раз про нацiонально-мовну полiтику більшовикiв (спроба iсторичноi замiтки) / В. Чапленко // Новi Днi. – 1957. – Лютий. – Ч. 85. – С. 7–10; Березень. – Ч. 86. – С. 10–11, 32–33; Квiтень. – Ч. 87. – С. 14–17, 31; Травень. – Ч. 88. – С. 10–13, 24–27; Червень. – Ч. 89. – С. 19–20, 31–32; Липень–серпень. – Ч. 90–91. – С. 11–13.
27. Шлемкевич М. Новочасна потуга (Iдеї до фiлософiї публiцистики) / М. Шлемкевич // Верхи життя i творчостi : промови – доповiдi. – Нью-Йорк; Торонто: Ключi, 1958. – С. 109–146.
28. Шлемкевич М. Орган громадськoї думки (iдеї до фiлософiї публiцистики) / М. Шлемкевич // Проблеми (Мюнхен). – 1948. – Ч. 1–2. – С. 16–20.

Стаття надiйшла до редакцiї 13.11.2015.

Яблонский М. Р. Лингвистические дискуссии Петра Воляняка (на материале журнала “Нові Дні” (“Новые Дни”) 1950-х гг.)

В статтє проаналiзованi полемическi статтє Петра Воляняка 1950-х годов в журналє “Нові Днi” (“Новые Дни”) (Торонто), посвященнє лингвостилiстическим нормам и нормам правописания языка периодических и книжных изданий украинской диаспоры. Подчеркнута актуальность проблематики, аналитичность журналистских текстов. Исследованы вопросы критики языка журнала “Новий Шлях” (“Новый Путь”) (Виннипег). Изучены закономерности редакторской политики Петра Воляняка в журнале “Нові Днi” (“Новые Дни”) (рубрики “Мовнi чудеса” (“Языковые чудеса”), “З нашої преси” (“Из нашей прессы”), “Наше листування” (“Наша переписка”); публикации языковедческих исследований; перепечатка; рецензии лингвистических работ).

Ключевые слова: преса дiаспори, полемическа статтє, коментарий, рубрика, реклама, лингвостилiстическi норми, норми правописания.

Yablobskyu M. The Linguistic Debate of Petro Volynyak (Based on the Journal “Novi Dni” (“New Days”) 1950-th)

In the article are analyzed the polemical articles of Petro Volynyak Peter (alias of Petro Kuzmowych Chechet (1907-1969)) of 1950-th, that have been published in the journal “Novi Dni” (“New Day”) (Toronto) and dedicated to linguistic-stylistic and orthographic rules of the language periodicals and book publications of Ukrainian Diaspora. It is proved that journalism practice of Petro Volynyak is an important component of the history of Ukrainian journalism in exile, his editorial work in the monthly “Novi Dni” (“New Day”) promoted to form professional principles of journalism. In particular, it is traced that Petro Volynyak, aware the role of language of periodicals, have been demanding not only to information tool of magazines (authenticity of facts, logic and availability of presentation) but also stressed the responsibility on linguistic competence.

Research’s attention in the article is focused on the analysis of number of Petro Volynyak’s articles, among which dominate a critical review of the materials of the magazine “Novi Dni” (“New Days”) (Winnipeg). It is told about a post “Bugajski spravy” “hugeman’s business” (heading “Movni

chudesa... ("Language miracles ..."), in which is highlighted the inappropriateness of combining words, that endangered a losing of semantic clarity and about the article "The New Canadian breed of pigs..." (column "From our Press"), which analyzed grammatical errors.

It is singled out the specific of article of Petro Volyak "Language follies undermining respect for the nation", whose appearance is due to review of Ukrainian book editions in Canada for 1957 in the scientific quarterly University of Toronto prof. Watson Kirkonella. The journalist focuses on the lack of a unified Ukrainian language in the Diaspora, on the specifics of literary editor role, on the need for an objective literary criticism.

Independently it is referred to the editorial comment "Fight writers for the selected language", which accompanied reprint of open letter Kharckiv's writer Ivan Vyrhana to the editor of magazine "Ukraine" (Kyiv), which was published in Kiev "Literary Gazette". Specificity of construction of sentences showed authorship of Petro Volyak. In the analysis is pointed of commentary laws Russification policies in Soviet Ukraine of 1930-th and the degree of interest in linguistic problems of Ukrainian writers in mainland Ukraine and in the diaspora.

In the article is considered also the materials of the category "Our correspondence" dedicated to linguistic problems.

It is accented that Petro Volynyak as editor of the monthly "Novi Dni" ("New Day") supported a high linguistic culture.

Key words: press diaspora polemical article, commentary, column, advertising, Lingvostilistichesky rules of spelling rules.